

according to the regions of Ukraine is determined. The imperfection of institutional and legal forms of regulation of agro-tourism sphere as an entrepreneurial activity is noted. As a result of the research, the role and consequences of the development of rural green tourism at both the state and regional levels has been determined. The perspective directions and socio-economic mechanisms of solving existing problems of development of rural green tourism in regard of foreign experience are outlined.

Key words: rural green tourism, rural territories, development, traditions, cultural and historical monuments, entrepreneurship.

Tabl.: 1. Fig.: 2. Ref.: 19.

СЕЛЬСКИЙ ЗЕЛЁНЫЙ ТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ

СТАВСКАЯ Юлия Вацлавовна,
кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры менеджмента внешнеэкономической деятельности,
гостинично-ресторанного дела и туризма,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье исследованы опыт и предпосылки развития сельского зелёного туризма в Европейских странах, указано на его слабые и сильные стороны как вида предпринимательской деятельности. Определено взаимодействие сельского зелёного туризма с рекреационным, культурным и специализированными видами туризма. Исследованы тенденции развития сельского зеленого туризма по регионам Украины и определена доля усадеб по областям Украины. Отмечено несовершенство институцино-правовых форм регулирования агротуристической сферы как предпринимательского вида деятельности. В результате проведенных исследований определены роль и последствия развития сельского зеленого туризма как на государственном, так и на региональном уровнях. Определены перспективные направления и социально-экономические механизмы решения существующих проблем развития сельского зелёного туризма с учётом зарубежного опыта.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, сельские территории, развитие, традиции, культурно-исторические памятники, предпринимательская деятельность.

Табл.: 1. Рис.: 2. Лит.: 19.

Постановка проблемы. Розвиток підприємств в сільських районах чинить активний вплив на соціальну, економічну та екологічну ситуацію в Україні за рахунок розширення сфери зайнятості сільського населення, використання приватного житлового фонду та можливостей реалізації безпосередньо в місцях проживання продукції власного виробництва, забезпечення туристів продуктами харчування власного виробництва та умовами відпочинку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам створення та розвитку сільського зеленого туризму присвячені праці вчених і практиків: Бакуменко А.А. [1], Власенка І.В. [2], Геєць В.М. [3], Головні О.М. [4], Горішевського П., Васильєва Ю., Зінько Ю. [5], Готра В.В. [6], Жукова М.А. [7], Зіемеле А [8], Корчинської О.О. [10], Коцупея В.М. [11], Лизогуба В.А. [13], Панюка Т.П., Лукомської О.І. [14],

Плотнікової М.Ф. [15], Литвиненко Н.У. [16], Роглева Х.Й. [17] та інших. У своїх працях автори досліджують не лише питання створення і розвитку, а й функціонування підприємств сільського зеленого туризму.

Однак діюча система управління, підтримки і розвитку підприємств і послуг у сільському зеленому туризмі на думку багатьох вчених характеризується недосконалістю та обмеженістю.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є дослідження зарубіжного досвіду впровадження сільського зеленого туризму, визначення його проблем і перспектив як напрямку розвитку сільських територій в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільський туризм є одним з напрямів розвитку внутрішнього і в'їзного туризму, це відносно новий і перспективний напрям [7]. Розвиток туризму на сільських територіях є соціально значущим видом підприємницької діяльності, який сприяє сталому розвитку сільських територій: розвитку інфраструктури, поліпшення якості життя, збільшення доходів місцевого населення, створення робочих місць, підтримки та збереження традицій і культури, збереження екології.

Сьогодні не існує універсального визначення даного виду туристичної діяльності, але загальноприйнятим у світі є таке визначення: сільський зелений туризм – це подорожі громадян з постійного місця проживання в сільську місцевість з розміщенням в сільських гостьових будинках, сільських садибах і на фермах з туристськими цілями і без заняття діяльністю, пов'язаною з отриманням доходу від джерел в місці тимчасового перебування [1].

Сільський зелений туризм, як відпочинок, в сільській місцевості не тільки данина моді, але необхідність, оскільки динамічний і напружений ритм життя в містах, забруднення міського середовища, викликає у міського жителя бажання спокою і усамітнення серед чистого природного середовища. Такий відпочинок дає людині можливість наблизитися до природи, розслабитися, набратися сил, і, крім того, дозволяє задовольнити такі специфічні захоплення, як вивчення історичної, культурної, етнографічної, а також архітектурної спадщини, звичаїв та ремесел, характерних для даного регіону, ознайомлення з місцевим народним одягом, кухнею, збирання фольклору, вивчення місцевої мови або діалекту, аматорська фотографія, збір трав і мінералів [8].

Слід зазначити, що сільський зелений туризм може ефективно розвиватися і функціонувати не скрізь, а лише в регіонах, не охоплених діяльністю, яка забруднює навколишнє середовище, на таких територіях, як села, малі міста з характерною традиційною архітектурою, побутом, культурою; сільськогосподарські ферми; лісовий фонд; природні парки і специфічні території; зони відпочинку і дачні зони; природні феномени; монастирі і священні місця; пам'ятки народної культури під відкритим небом [9].

Потрібно зазначити, що інтерес до сільського зеленого туризму в світі зростає. Яскравим прикладом розвитку сільського туризму можуть бути такі країни, як Італія, Франція, Голландія та Великобританія. У цих країнах туристичні поїздки в сільську місцевість посідають друге місце після відпочинку на морі (чого поки не можна сказати про Україну, де відпочинок на морі, як і раніше, вважається найкращим).

Однією з причин швидкого розвитку сільського зеленого туризму в Європі є криза в сільськогосподарському секторі. У сучасну епоху процеси підвищення продуктивності і автоматизації сільського господарства призводять до зменшення

кількості робочих місць. Фактично в багатьох сільських регіонах Європи сільське господарство перестало бути найважливішою формою використання землі і найважливішою діяльністю сільської громади. Частка громадян, які працюють у сільськогосподарському секторі в Греції, становить 30% від їх загальної кількості, в Португалії – 24%, в Іспанії та Ірландії – 17%, в Італії – 12%, в Бельгії, Данії, Нідерландах та Великобританії – від 2 до 7% [8]. Отже, необхідно було знайти нові види діяльності, які б замінили або доповнили сільськогосподарську діяльність. Пошук підходів у вирішенні цього завдання пояснює підвищену зацікавленість до сільського зеленого туризму, що при швидкому розвитку може оживити багато сільських територій. [5]. Статистичні дані Всесвітньої туристичної організації (ВТО) переконують, що більше третини городян Європейського Союзу віддають перевагу відпустці в сільській місцевості. Найбільш висока їх частка належить Голландії і складає 49%. [1] Сільський зелений туризм створює нові робочі місця і приносить реальний дохід країнам, зокрема, Італія в Європі посідає перше місце по сільському зеленому туризму, який приносить в середньому 350 млн. дол. на рік. Сільський зелений туризм також дозволяє знайти кошти і способи для збереження природи. У багатьох країнах розвиток цього виду туризму став головним напрямом охорони і відтворення національних сільських ландшафтів. Саме таким чином вдалося зберегти прекрасні альпійські луки Швейцарії, млини і канали Нідерландів, старі парки і вілли Італії. Сьогодні ЄС на прикладі Італії бачить у зеленому туризмі шлях порятунку земель у країнах Західної Європи [19].

Зростання популярності сільського туризму в Європі спонукало англійських фермерів об'єднатися в туристичних цілях з метою розширення сфери послуг. Привабливість зеленого туризму Великої Британії, перш за все, полягає у його доступності та наданні знижок сімейним парам з дітьми. Крім того, заміські будинки обладнані всім необхідним побутовим обладнанням (телевізор, електропобутові прилади, наявність опалення і кондиціонера), при цьому збережено розкішний, консервативний стиль меблювання. Це призводить до значного попиту у місцевих туристів [17].

Мотивуючим стимулом розвитку сільського туризму в Австрії та Румунії є податкові пільги, які передбачають звільнення від податків селянських туристичних садиб протягом сорока та п'ятнадцяти років відповідно. В таких країнах як Угорщина та Польща розширення сфери гостинності від 10 ліжок (в Угорщині) та не більше 5 кімнат для проживання і харчування (у Польщі) звільняються від оподаткування також.

Розвиток зеленого туризму Німеччини припадає на початок 1980-х рр. та знаменується розробкою концепції механізму агротуристичної діяльності в периферійних центрах країни. Основною ідеєю даної розробки є пропозиція туристу дешевого проживання у сільській місцевості з комфортними умовами. [17].

В Італії особливість сільського туризму полягає у гастрономічних традиціях країни. Потрапивши до агріколу (так називається сільська садиба в Італії) турист отримує можливість скуштувати оливкову олію, домашній хліб, окіст (прошутто), біфштекс (стейк) по-флорентійськи, овечий сир Пекоріно, трюфель, ласощі кантуччіні та панфорте, селянський суп ріболліта, рибний суп каччукко та всесвітньо відомі червоні сухі вина Кьянті, Брунелло ді Монтальчіно, Нобіле ді Монтепульчано, десертні Вин Санто тощо. Всі страви виготовлені на фермерських господарствах, до яких турист може отримати пізнавальний екскурс.

Однією із найбільш привабливих країн Європи для туристів є Франція, яка посідає третє місце у світі за кількістю іноземних туристів, близько 40 млн осіб щороку. При цьому із них майже 7 млн туристів зупиняються у сільській місцевості. Це пов'язано із унікальними природно-рекреаційними умовами (велика протяжність пляжно-берегової лінії; наявність гірських масивів Альп і Піренеїв; сприятливий помірно теплий клімат та цілющі джерела мінеральних вод), а також комфортними та затишними умовами проживання.

Сільський зелений туризм – один із пріоритетних напрямків розвитку сільської місцевості. Він є альтернативою його індустріалізації і засобом утримання населення в слабо розвинених в промисловому відношенні регіонах. На Заході сформувалися два види сільського зеленого туризму – «змішаний» і «чистий». Перший спирається на селянські (фермерські) господарства, які вирощують худобу та овочі і додатково приймають туристів. Це дає приблизно 25% прибутку фермерської сім'ї. Причому більша частина цих коштів реінвестується в облаштування будинку, оновлення інтер'єру, створення умов для гостей. Другий – це виключно діяльність з обслуговування туристів, надання їм готельних послуг у будинках, які виконують роль міні-готелів [17].

Слід також зазначити, що з функціональної точки зору сільський зелений туризм тісно пов'язаний з іншими видами туризму – рекреаційним, культурним, релігійним, гастрономічним, археологічним, культовим і т.д. Все це дозволяє включати сільський туризм у комбіновані тури, що примножує попит на традиційний туристичний продукт (рис. 1)*.

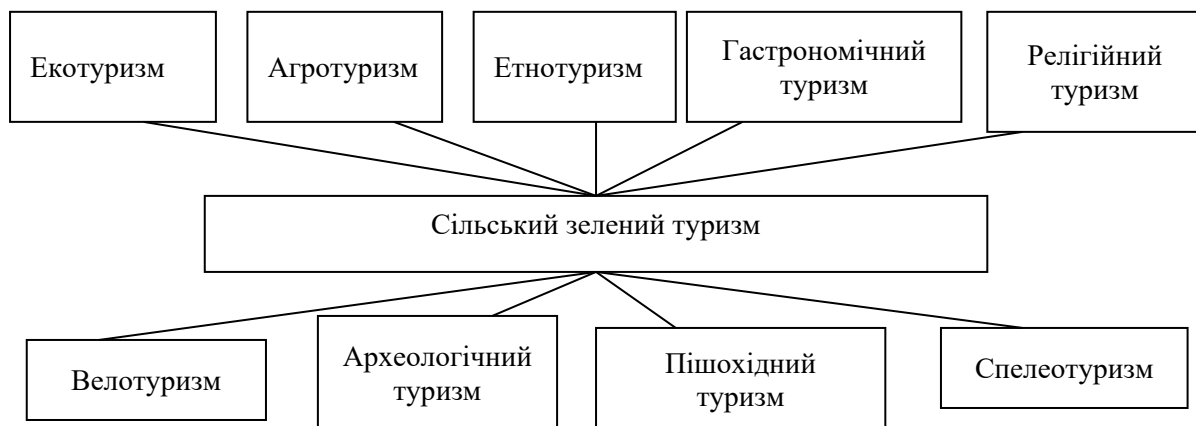

Рис. 1. Взаємодія сільського зеленого туризму з іншими видами туризму

Джерело: складено автором на основі [17]

Серед факторів успіху сільського зеленого туризму в Європі необхідно назвати, насамперед, політичну підтримку даної господарської діяльності з боку національних держав і Євросоюзу. Сільський зелений туризм є соціальним амортизатором при реструктуризації аграрного сектора економіки, який дозволяє створювати нові робочі місця в сільській місцевості. У ряді країн діють спеціальні закони щодо сільського туризму, які значною мірою сприяють розвитку цього сектора туризму, або реалізуються спеціальні державні програми підтримки агротуризму та організації цього виду діяльності [11].

* <https://ukrbukva.net/page,9,100554-Razvitie-sel-skogo-turizma-v-Chuguevskom-raiyone-Primorskogo-kрая.html>

В Європі розробляються загальні, визнані на міжнародному рівні, підходи до стандартів якості і спеціальні рекомендаційні орієнтири для класифікації та стандартизації засобів розміщення і послуг у сфері сільського зеленого туризму. Причому ця робота проводиться не в межах державних або наднаціональних відомств (національних міністерств або директоратів ЄС), а в межах міжнародних програм ЄС за найактивнішої участі асоціацій суб'єктів агротуристичної діяльності (наприклад, EUROGITES Європейської федерації фермерського і сільського туризму, ESEAT – Європейського центру еко- агротуризму та ін.) [4].

Іншим найважливішим чинником успішного розвитку агротуристичного сектора стало те, що агротуристичний продукт повинен відповідати запитам нового споживача із середнім достатком, який становить найбільший сегмент платоспроможного попиту. Крім цього, потрібно відзначити, що мікроекономічна модель сільського зеленого туризму виявилася досить ефективною. Виробництво турпродукту в порівнянні з іншими секторами туріндустрії виглядає вкрай маловитратним, а значить, сільський зелений туризм міг би конкурувати за показником «ціна-якість» з іншими турпродуктами.

Щодо подальшого розвитку зеленого туризму в Україні, то він має гарні шанси, оскільки середній потенціал його розвитку становить майже 60 % (для порівняння: у Туреччині туристський потенціал становить 38,4%, Греції – 35%, Італії – 49%, Франції, Іспанії та Німеччини – трохи більше 50%) [7]. Це означає, що природно-рекреаційний потенціал країни не використаний в туристичних цілях і наполовину. Тому потрібно активно розвивати різні туристичні напрями сільського туризму з метою відродження сільських територій.

Україна також є досить перспективною країною для комплексного розвитку туризму. Сьогодні «сільський зелений туризм» в Україні – це відпочинок городян в сільській місцевості в гостьових будинках (міні-готелях), створених сільською сім'єю на базі власного житлового будинку та присадибної ділянки. Цю модель з середини 90-х років реалізують у багатьох регіонах України. Як підприємницька діяльність, сільський зелений туризм розвивається досить неоднорідно в різних регіонах України (табл. 1).

Таблиця 1

Розвиток сільського зеленого туризму за регіонами України у 2017 р.

Регіон (область)	Кількість садиб, одиниць	Середня місткість садиб, місць	Кількість розміщених, осіб	Площа садиб, кв. м	
				усього	у т.ч. житлова
1	2	3	4	5	6
Україна	233	13,5	39311	71208,4	23556,7
Вінницька	1	12,0	40	80,0	48,0
Волинська	2	15,0	3097	1052,1	213,1
Дніпропетровська	1	9,0	48	126,4	76,0
Закарпатська	7	20,6	1356	11141,0	1186,0
Івано-Франківська	163	12,7	16903	25076,9	14761,9
Кіровоградська	2	7,0	1151	13200,0	134,2
Львівська	23	13,9	5227	6678,4	3364,8
Миколаївська	1	15,0	19	300,0	100,0
Полтавська	3	9,7	477	428,0	310,0

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Тернопільська	3	21,3	1804	399,9	286,6
Хмельницька	5	23,8	2728	1653,0	820,0
Черкаська	5	6,6	281	531,5	292,5
Чернівецька	15	16,8	5207	2816,2	1552,7
Чернігівська	2	18,5	973	7725,0	410,9

Джерело: складено автором на основі [3]

Мережа гостьових будинків найбільш розвинена в Івано-Франківській та Львівській областях. Це зумовлено кращою взаємодією органів влади на різних рівнях та потужними громадськими організаціями, які вносили пропозиції і отримували грантову допомогу від місцевої влади. У цілому частка садіб Карпатського регіону складає близько 70% від загальної кількості по Україні (рис. 2).

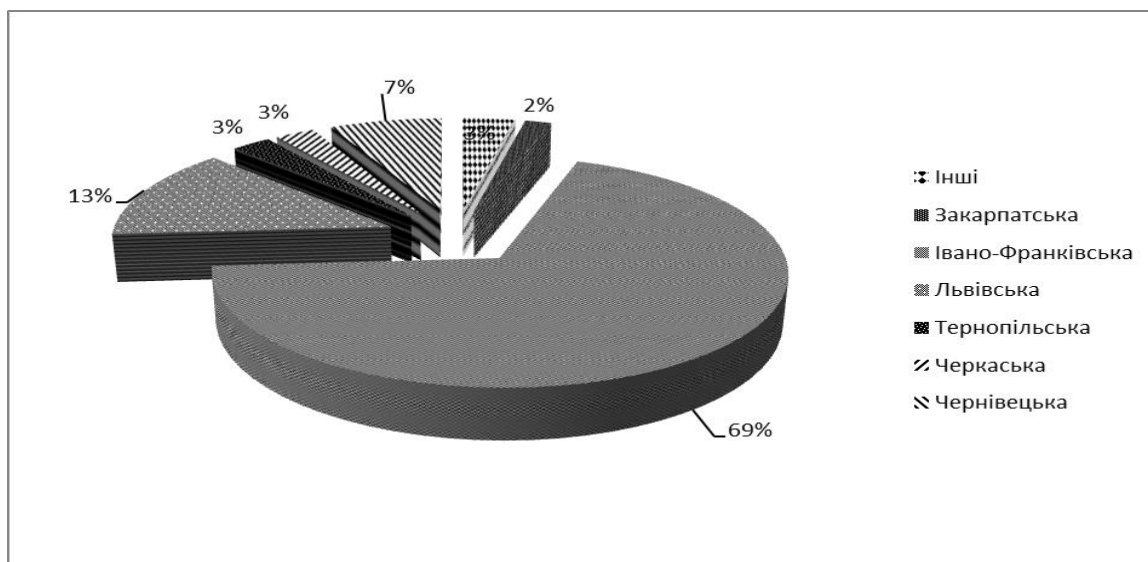

Рис. 2. Частка садіб за регіонами України у 2017 р, %

Джерело: складено автором на основі [19]

Розташування садіб залежить від природно-кліматичних умов, наявності історико-культурних цінностей і дотримання місцевих звичаїв та традицій. При цьому потрібно зауважити, що не всі суб'єкти сільського зеленого туризму офіційно реєструють свою діяльність, що унеможливує їх висвітлення в статистичній інформації. Це викликано, перш за все, нестабільною економічною та політичною ситуацією в країні.

Крім цього, враховуючи розвиненість агросадіб Закарпатського регіону та їх наявність по всій території України, потрібно відмітити відсутність спеціалізованої нормативно-правової бази щодо регулювання агротуристичної діяльності як такої. Також необхідно відмітити, що діючі в Україні стандарти та норми у сфері готельно-туристичного бізнесу не розраховані на садиби сільської місцевості, тобто не враховують його специфіки.

Варто зазначити, що відсутність нормативно-правової бази – не єдина проблема в організації сільського зеленого туризму: недостатньо розвиненою або повністю відсутньою є інфраструктура в ряді сільських територій; низькою є

поінформованість сільських жителів про можливості розвитку сільського туризму; недостатньою є ресурсна забезпеченість селян, що бажають займатися організацією сільського туризму; критично скорочується чисельність працездатного сільського населення, яке є носієм культури або хоча б її окремих збережених елементів (відсутність робочих місць на селі, відтік молоді); відсутні гарантії безпеки туристів; відсутні кваліфіковані кадри для організації сільського зеленого туризму; відсутня державна некомерційна реклама, кооперація між усіма учасниками процесу розвитку, єдина загальнодержавна програма і фінансове забезпечення підтримки розвитку сільського зеленого туризму.

Для вирішення існуючих проблем, виходячи із світового практичного досвіду, перспективними в умовах України, на наш погляд, могли б бути наступні напрямки, що відносяться до еко-агротуристичних, а саме:

1) розвиток сімейного та малого індивідуального підприємництва з використанням наявних природних ресурсів сільської місцевості (ліса, водоймища, ставки, озера, річки, луки тощо) та наявної інфраструктури села (усі об'єкти, необхідні для забезпечення комфортного проживання туриста у сільській місцевості). Подальше об'єднання сільських агросадіб у регіональні туристичні мережі та створення приватних агротуристичних господарств за державної або регіональної підтримки;

2) відбудови історичної спадщини села – відновлення перших згадок про назву поселення; історичні події, що відбувались у цій місцевості; про наявність у ньому козацьких садіб, монастирів і т.д.;

3) облаштування спеціалізованих туристичних об'єктів для вузької аудиторії туристів, організацію їх повноцінного комфортного відпочинку. До яких можна віднести культурно-історичні комплекси (гастрономічні центри, культурні комплекси), «рибальський» або «мисливський» туризм тощо;

4) створення державних і приватних парків культури і відпочинку на базі ландшафтних особливостей, демографічних факторів та функціональної спеціалізації і розмірів сільської місцевості.

Усі перераховані вище заходи могли б бути реалізовані і в Україні за умови виконання низки ключових умов, специфічних для кожної з них. Система цих умов і пріоритетних моделей повинна бути окресленою в національній концепції розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Якщо 10-15 років тому наголос робився на створенні гостьових мереж, причому держава не здійснювала системної підтримки, були відсутні необхідні умови для нормального функціонування цього виду бізнесу, то тепер інтерес великих інвесторів припадає на інші форми сільського зеленого туризму, перш за все, великі приватні агротуристичні об'єкти.

Такими об'єктами є культурно-історичні тематичні парки, етнокультурні комплекси і т.п. Реалізація такого роду проектів має не тільки економічну вигоду, але здатна вирішити ряд існуючих гострих соціальних завдань. Сьогоднішній стан села потребує державної підтримки. Частина працездатного населення покидає свої рідні місця. Рішення всіх перерахованих вище проблем вимагає політичної підтримки влади як мінімум на рівні регіону. Уже цього, як показує досвід Заходу, буде достатньо для запуску ринкового механізму в секторі сільського зеленого туризму, а будівництво культурно-історичних комплексів може стати локомотивом у розвитку сільського туризму регіонів.

Однак усі ці проблеми, безумовно, легше і швидше вирішуються за наявності політичної підтримки центру, а саме, відповідної державної програми (підпрограми розвитку сільського зеленого туризму як «точки зростання» українського села), яка передбачає відповідне правове і фінансове забезпечення:

- державну концепцію розвитку сільського зеленого туризму і програму підтримки села;
- державну систему пільгового кредитування або навіть дотування туристичних господарств на стартовому етапі [3];
- державні програми вдосконалення макроінфраструктури туризму, фінансування інфраструктури сільської місцевості (перш за все, дороги, електро- і водопостачання, телефонізація, Інтернет);
- створення громадської або національної асоціації, яка об'єднує суб'єктів сільського туризму (функції: консультування тих, хто бажає займатися сільським зеленим туризмом з усіх питань; реєстрація; організація каналів мікrokредитування агротуристичних об'єктів; організація первинного інформаційного забезпечення і т.д.; організація рекламної та маркетингової діяльності у секторі агротуризму; переведення турпродукту в інформаційну форму; в перспективі – сертифікація), фінансування програм необхідної профпідготовки (перепідготовки);
- просування туристичного продукту на ринку (формування на базі цих об'єднань масштабних інтерактивних баз даних, що створить широкий ринок пропозиції місцевих турпродуктів в інформаційній формі), активна рекламна кампанія [13].

Безумовно розвиток сільського зеленого туризму має ряд переваг на державному рівні, не лише як фактор відродження сільських територій країни, але й як засіб реалізації масштабних культурних проектів, що призводить до:

- збільшення надходжень до місцевого та державного бюджетів;
- покращення якості життя селян, що надають послуги гостинності;
- покращення стану здоров'я відвідувачів;
- зростання доходів жителів села;
- створення додаткового джерела доходів для селян;
- скорочення виїзду сільського населення до міст за рахунок створення додаткових робочих місць;
- розвиток нових сфер господарської діяльності на селі;
- відновлення культурної та історичної спадщини поселення;
- збереження сільських місцевостей в регіонах;
- дослідження народних звичаїв та традицій;
- впровадження і пропаганда здорового способу життя та українських традицій;
- можливість відчувати себе підприємцем з боку господаря, який утримує агросадибу та займається зеленим туризмом.

Для сільського мешканця, який надає послуги у сфері сільського туризму позитивний ефект спостерігається в таких моментах як:

- визнання важливості та популярності свого досі «невідомого» села в країні, а іноді, можливо і у світі. Особливо це стосується підліткового покоління, яке є соціально значимим для сільської місцевості;
- вирішується питання зайнятості сільського населення. Створюються нові робочі місця в сфері обслуговування, а саме: готельний бізнес, ресторанна справа, аматорські послуги, різні види народних промислів тощо;

- підвищення соціального статусу сільського жителя;
- покращення стану житлового фонду сільських мешканців;
- розширення ринку збуту продукції місцевих жителів.

Не варто забувати про переваги сільського зеленого туризму і для самих туристів, які полягають в наступному:

- збагачення власних знань про історію, традиції та звичаї, обряди, релігію й гастрономію сільського населення того чи іншого регіону країни;
- знайомство з новими видами господарської діяльності;
- отримання нового місця для відпочинку;
- оздоровлення тощо.

Висновок. Таким чином, туризм на сільських територіях – це діяльність, яка повинна розглядатися як стратегічний соціально-економічний і соціально-політичний проект підтримки українського села, що вимагає політичного рішення на рівні уряду і міжвідомчої координації. Оскільки сільський зелений туризм в Україні набуває широкого розповсюдження та має вагоме економічне значення для кожної сільської родини, то він вимагає тісної співпраці держави, громадських організацій та сільських жителів.

В Україні потрібно впроваджувати європейський досвід державної підтримки залучення сільських громад до сільського зеленого туризму як виду підприємницької діяльності. Це надасть можливість забезпечити зайнятість на селі, скоротити міграцію робочої сили із сільської місцевості. Таким чином, це призведе до зростання добробуту сільського населення, збереження історико-культурних, соціокультурних, екологічних цінностей унікальних для території того чи іншого села, на яких в результаті і будується найбільш економічно перспективна в туризмі стратегічна лінія формування турпродукту.

Список використаних джерел

1. Бакуменко А.А. Обґрунтування перспектив розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Матеріали V науково-практичної конференції «Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети»* (м. Харків, 15 квітня 2011 р.). Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2011. С.197-200.
2. Vlasenko I.V. State enterprise in rural green tourism Ukraine and abroad. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhytskyj*. 2017. № 19 (76). P. 26–30.
3. Геєць В.М. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів: монографія: у 2 ч. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 273 с.
4. Головня О.М. Перспективи сфери туризму як фактора соціально-економічного зростання Вінницької області. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. Вип. № 10. С. 69-79. URL: <http://www.efm.vsau.org>. (дата звернення: 2.02.2019).
5. Горішевський П., Васильєв Ю., Зінько Ю. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003.
6. Готра В.В. Управління формуванням конкурентного середовища підприємств сфери послуг : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.
7. Жукова М.А. Менеджмент у туристському бізнесі: навчальний посібник 2-е вид., Стер. М.: КНОРУС., 2006, 192 с.
8. Зіемеле А. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Туризм сільський зелений*. 2004. № 1. С.8-13.

9. Колективні засоби розміщування в Україні у 2017 році: Статистичний бюлетень. *Державна служба статистики України*. 2018. 142 с.
10. Корчинська О.О. Оцінка стану підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в Україні. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2013. Вип. 10. С. 139-143.
11. Коцупей В.М. Соціально-економічне значення розвитку сільського туризму в сучасних умовах. *Матеріали наукової конференції "Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції"* (м. Львів, 10-11 травня 2018 р.). Львів: ЛТЕУ, 2018. 386 с. С.218-220.
12. Матеріали Державного агентства України з туризму і курортів URL: <http://www.tourism.gov.ua/ua>.
13. Лизогуб В. А. Можливості впливу сільського зеленого туризму на функціонування соціальної інфраструктури агропромислового комплексу. *Вісник юридичної академії України ім. Я. Мудрого*. 2010. № 3. С. 64-68.
14. Панюк Т.П., Лукомська О.І. Аналіз туристичної галузі України в контексті розвитку сільського зеленого туризму. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 31 (2). С. 79-85.
15. Плотнікова М.Ф. Зелений туризм як механізм багатофункціонального розвитку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 1. С. 98.
16. Литвиненко Н.У. Село на відпочинок. *Сільські вісті*. 2008 URL: <http://www.silskivisti.kiev.ua>. (дата звернення: 2.02.2019).
17. Роглев Х.Й. Сільський туризм - перспективний напрямок розвитку туристської індустрії України. *Туризм: Теорія і практика*. 2005. №1. С. 7-15.
18. Туристична діяльність в Україні у 2017 році : Статистичний бюлетень. *Державна служба статистики України*. 2018. 272 с.
19. UNWTO. Tourism Highlights 2017. Edition. URL: http://wto/WTO_highlights_2017.pdf.

References

1. Bakumenko A.A. (2011) Obg`runtuvannya perspekty`v rozvy`tku sil`s`kogo zelenogo tury`zmu v Ukrayini. [The substantiation of perspectives of development of rural green tourism in Ukraine]. *Materialy` V nauково-prakty`chnoyi konferenciyi «Tury`sty`chny`j biznes: svitovi tendenciyi ta nacional`ni priory`tety`»*. *The materials of the V Scientific-Practical Conference "Tourist Business: World Trends and National Priorities"* (pp.197-200.). Xarkiv: XNU im. V.N.Karazina, 2011. [in Ukrainian].
2. Vlasenko I.V. (2017). State enterprise in rural green tourism Ukraine and abroad. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhytskyj*, 19(76), pp. 26-30 [in Ukrainian].
3. Geyecz` V.M. (2008). *Priory`tety` nacional`nogo ekonomichnogo rozvy`tku v konteksti globalizacij ny`x vy`kly`kiv*. [*Priorities of national economic development in the context of globalization challenges*]. Kyiv. nacz. torg.-ekon. un-t. [in Ukrainian].
4. Holovnia O.M. (2017) Perspektivy sfery turyzmu yak faktora socialno-ekonomichnogo zrostannya Vinnyczkoyi oblasti. [The prospects of tourism as a factor of socio-economic growth of Vinnytsia region]. *Ekonomika. Finansy`. Menedzhment: aktual`ni pytannya nauky i prakty` – Economy. Finances. Management: topical issues of science and practice*, 10, 69-79 [in Ukrainian].

5. Gorishevs`ky`j P., Vasy`l`yev Yu., Zin`ko Yu. (2003). *Sil`s`ky`j zeleny`j tury`zm: organizaciya nadannya poslug gosty`nnosti. [Rural green tourism: the organization of providing hospitality services]*. Ivano-Frankivs`k: Misto NV. [in Ukrainian].
6. Gotra V.V. (2002). Upravlinnya formuvannyam konkurentnogo seredovy`shha pidpry`yemstv sfery` poslug . [The management of the formation of a competitive environment of service enterprises]. *Candidate`s thesis*. Zaporizhzhya.
7. Zhukova M.A. (2006). *Menedzhment u tury`sts`komu biznesi. [The management in tourism business]*. M.: KNORUS. [in Russian].
8. Ziemele A. (2004). Analiz suchasnogo stanu ta perspekty`vy` rozvy`tku sil`s`kogo zelenogo tury`zmu v Ukrayini. [The analysis of the current state and prospects of development of rural green tourism in Ukraine]. *Tury`zm sil`s`ky`j zeleny`j. The tourism is rural green*, 1, 8-13. [in Ukrainian].
9. Kolektyvni zasoby rozmishhuvannya v Ukrayini u 2017 roci (2018). *Statystychnyj byuletyn* [in Ukrainian].
10. Korchynska O.O. (2013). Ocinka stanu pidpryyemnyctva u sferi silskogo zelenogo turyzmu v Ukrayini [Assessment of the state of entrepreneurship in the field of rural green tourism]. *Naukovyy visnyk mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu*, 10,139-143 [in Ukrainian].
11. Koczupej V.M. (2018). Social`no-ekonomichne znachennya rozvy`tku sil`s`kogo tury`zmu v suchasny`x umovax. [The socio-economic importance of rural tourism development in modern conditions]. *Materialy` naukovoyi konferenciyi "Aktual`ni problemy` ekonomiky` i torgivli v suchasny`x umovax yevrointegraciyi" – The materials of the scientific conference "Actual problems of economy and trade in modern conditions of European integration"*. L`viv: LTEU (pp. 218-220). [in Ukrainian].
12. *Materialy Derzhavnoho ahentstva Ukrainy z turyzmu i kurortiv* (2014). Retrieved from:<http://tourism.gov.ua/ua/> [in Ukrainian].
13. Lyzohub, V. A. & Perov, O. V. (2010). Mozhlyvosti vplyvu silskoho zelenoho turyzmu na funktsionuvannya sotsialnoi infrastruktury ahropromyslovoho kompleksu [Possibilities of the influence of rural green tourism on the functioning of the social infrastructure of the agro-industrial complex]. *Visnyk yurydychnoi akademii Ukrainy im. Ya. Mudroho*, 3, 64-68 [in Ukrainian].
14. Paniuk T.P. & Lukomska O.I. (2016). Analiz turystychnoi haluzi Ukrainy v konteksti rozvytku silskoho zelenoho turyzmu [Analysis of tourism industry of Ukraine in the context of development of rural green tourism]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, 31 (2), 79-85 [in Ukrainian].
15. Plotnikova M.F. (2018). Zelenyi turyzm yak mekhanizm bahatofunktsionalnoho rozvytku [Green tourism as a mechanism for multifunctional development] *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, 1, 98. Retrieved from [http:// www.easterneurope-rbm.in.ua](http://www.easterneurope-rbm.in.ua) [in Ukrainian].
16. Lytvynenko N.U. (2008). Selo na vidpochynok [The village is on vacation]. *Silski visti*. Retrieved from [http:// www.silskivisti.kiev.ua](http://www.silskivisti.kiev.ua).
17. Roglyev X.J. (2005). Sil`sky`j tury`zm - perspekty`vny`y` napryamok rozvy`tku tury`sts`koyi industriyi Ukrayiny`. [The rural tourism is a perspective direction for the development of the tourist industry of Ukraine]. *Tury`zm: Teoriya i prakty`ka. , Tourism: Theory and practice*, 1, 7-15. [in Ukrainian].

18. Turystychna diyalnist v Ukrayini u 2017 roci (2018). Statystychnyj byuleten [in Ukrainian].

19. UNWTO (2017). Tourism Highlights 2017. Available at: http://wto/WTO_highlights_2017.pdf.

Відомості про автора

СТАВСЬКА Юлія Вацлавівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму, Вінницький національний аграрний університет (21030, м. Вінниця, вул. О. Антонова, 29/65, e-mail: usv.urf@ukr.net).

STAVSKA Yulia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of International Management, Hotel and Restaurant Business and Tourism, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia, 29/65 Antonov Str., e-mail: usv.urf@ukr.net).

СТАВСКАЯ Юлія Вацлавовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента внешнеэкономической деятельности, гостинично-ресторанного дела и туризма, Винницкий национальный аграрный университет (21030, г. Винница, ул. О. Антонова, 29/65, e-mail: usv.urf@ukr.net).

